

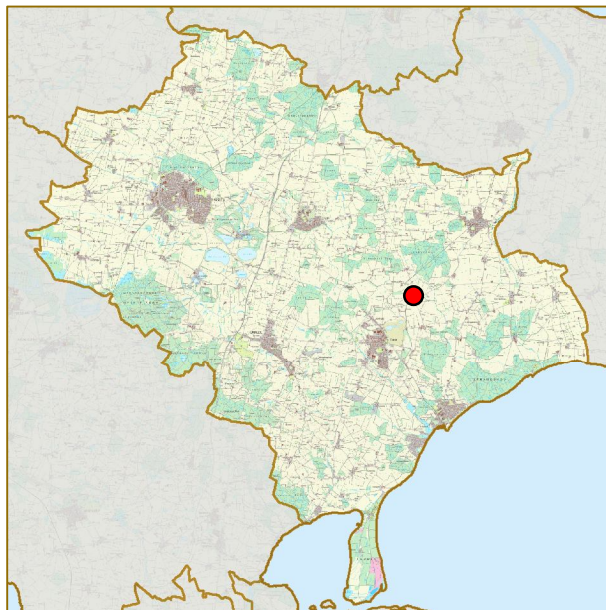
Værløse

Værløse ligger umiddelbart nord for Faxe og syd for Ganneskov i den midterste del af kommunen og har cirka 27 husstande. Byen ligger langs Tokkerupvej, med Stenbrydervej liggende som en lukket vej i byens sydvestlige del.

Tokkerup Station ligger under 1 km fra Værløse. Fra stationen er der togforbindelse mellem Faxe Ladeplads og Køge.

Byen i landskabet

Værløse ligger lige nord for et større højedrag hvor Faxe by ligger. Værløse ligger i et næsten fladt landskab, øst for Gyllemosen. Området er præget af intensivt landbrug og store skove, hvoraf den største er Ganneskov nord for landsbyen, mens markerne er omkranset af læhegn.

Stenbrydervej/Tokkerupvej følger en lille lavning i landskabet, rundt om hvilken landsbyens gårde ligger. Som kontrast hertil ligger gårdene længst mod syd på en lille forhøjning næsten 4 meter højere end lavningen.

Byens opbygning og udformning

Værløse er etableret langs Stenbrydervej og Tokkerupvej, men har altid (siden de tidligste målebordsblade) ligget op ad hovedvejen mellem Køge og Faxe.

På gamle målebordsblade ser det ud til at et vandløb tidligere har skåret igennem landskabet fra Gyllemosen i vest til Vivede Å i øst. Landsbyens opståen kan derfor være på grund af et tidligt vadested.

Oprindeligt bestod landsbyen næsten udelukkende af gårde. Disse har ligget med større og mindre afstand til hinanden adskilt af mindre markarealer. Kun enkelte landsbyhuse bryder denne karakter. Gårdene i byen lå (og ligger fortsat) langs vejen.

Mens husene i den sydlige del af landsbyen ikke ligger ensartet placeret i forhold til vejen, ligger husenes facader i den nordlige del helt ud til vejarealet og medvirker til at indramme det smalle vejforløb.

Helt mod nord er der større afstand mellem husene og de åbne marker kommer helt ind i landsbyen. Værløse har ikke udviklet sig i bebyggelsesstruktur eller udbredelse de sidste 100 år.

Værløse er en af de få landsbyer i kommunen, som i særlig grad har bevaret den oprindelige arkitektur og bebyggelsesstruktur. Landsbyens åbne grønne arealer er ikke blevet udstykket til byggegrunde og de eksisterende gamle huse er blevet bevaret og renoveret nænsomt. Samtidig har mange af de gamle landbrugsbygninger i byen fået lov at beholde en fremtrædende plads i byen og

Billede 1: Eksempel på bindingsværkshus med åben forhave.

de åbne arealer mellem bygninger er friholdt for beplantning, hvilket bringer bygningerne til deres ret. Gårdene ligger fortsat langs vejen i landsbyen. Af de oprindelige 11 gårde som har været i byen er der i dag 7 tilbage. Ved ankomst til landsbyen, vil man bemærke, at langt hovedparten af landsbyens huse er af ældre dato. De fleste boliger fremstår med tydeligt bindingsværk og blankt murværk med fine detaljer. Forhaverne er alle steder i byen velholdte.

Byens gamle brugsforening ligger ved krydset mellem Stenbrydervej og Tokkerupvej. Mens brugsen er lukket, har det gamle skilt for VÆRLØSE BRUGSFORENING over døren samt læsserampe og port

Kort 1: Værløse, 2011

Kort 2: Originalkort 1, 1810-1859

fået lov til at blive. Overfor brugsforeningen står det gamle frysehuse. Frysehuse blev opført i slutningen af 1940'erne og indeholdt frysebokse, som beboerne kunne leje. Værløse har også haft en skole på Tokkerupvej 4, som blev bygget i 1877. Bygningen benyttes i dag til almindelig beboelse.

Bebyggelserne i Værløse

Husene i landsbyen er opført med saddeltag uden trempel. Tagmaterialerne er dog af varierende materialer. Mens der er eksempler på stråtag, der er udskiftet med tilsvarende nyt stråtag, er det overvejende tagmaterialer i betontagsten, eternitplader og skifer, som er benyttet i byen generelt. Langt de fleste huse er opført i røde teglsten. Enkelte huse er pudsede i enten hvide eller gule farver. De ældste huse er opført med synligt bindingsværk.

Værløse har flere huse bygget af kalksten, som er noget særligt for Faxe området. Bl.a. er den gamle skole opført i kalk.

Der findes særligt én undtagelse fra byens ellers meget ensartede byggestil. Undtagelsen vedrører opførelse af et parcelhus i 2009, som er opført i overensstemmelse med de kvaliteter, som et hus fra denne tid besidder.

Funktioner og aktiviteter

Afstanden til den nærmeste by med indkøbsmuligheder er Faxe, hvortil der er ca. 3 kilometer, mens der er ca. 25 kilometer til Køge.

Byen består primært af blandet bolig og erhverv i form af landbrug. Al service og detailhandel findes i Faxe.

Byens grønne elementer

Beplantningen i Værløse har en stor indflydelse på byens profil. Ankommer man til landsbyen fra syd langs Tokkerupvej, er vejen smal og indrammet af buske og mindre træer som vokser helt ud til vejen. Jo længere ned mod T-krydset man kommer, jo mere åbner omgivelserne sig op og de tætte buske erstattes af velplejede for haver og græsplæner med frugttræer. I den vestlige ende af Stenbrydervej får landsbyen igen et tæt præg med bevoksninger på begge sider af den smalle vej. Mod nord langs Tokkerupvej, er beplantningen relativ sparsom. Dette betyder til gengæld at der er et fint indsyn til de gamle gårde og bondehuse, der ligger langs vejen.

Landbyen har oprindeligt haft to gadekær, et mellem Stenbrydervej 2 og Tokkerupvej 3 og et mellem Tokkerupvej 7 og 9. Det sidste gadekær består stadig, og ligger omgivet af landbrugsbygninger og indkørsel, uden tilknytning til grønne arealer.

Umiddelbart nord for frysehuset ligger et grønt fællesareal med græs og enkelte frugttræer og uden øjensynlig tilknytning til de omkringliggende ejendomme. Arealet er afgrænset af vejen, krat og mindre træer. Arealet er dog ikke kommunalt ejet, men

Navn

Navnet Værløse er første gang angivet i år 1310. Navnets oprindelse er en smule usikkert, men forleddet formodes at henvise til ordet "kedel" (terrænfordybning), mens efterleddet –"løse" generelt formodes at betyde eng eller græsgang

Billede 2: Værløses gamle frysehus.

derimod ejet af Tokkerupvej 7.

Særlige værdier og sårbarheder

Landsbyen er, grundet sin fine arkitektoniske helhed, sårbar overfor væsentlige ændringer i det arkitektoniske udtryk. Bygningerne fremstår i dag velholdte og er overvejende renoveret med respekt for den oprindelige byggeskik. Bygningerne supplerer hinanden og er med til at understøtte den historiske dybde som landsbyen har.

Der er flere støttepunkter fra andelstiden, som vidner om et driftigt lokalmiljø, herunder både det gamle frysehus og den gamle brugsforening, som har bevaret både brugsskilt og læsserampe. Alle støttepunkter er privatejede og kan derfor hurtigt gå tabt, hvis ejeren finder det nødvendigt.

Anbefalinger

Langt størstedelen af bygningerne i Værløse er renoveret med respekt for byggeskikken i landsbyen. At bygningerne er så velbevarede, er noget af en sjældenhed i Faxe Kommune. På grund af denne kulturhistoriske værdi, afgrænses landsbyen i Faxe Kommuneplan 2013 og udpeges desuden som kulturmiljø. Det anbefales, at der udarbejdes en bevarende lokalplan for landsbyen.

Der bør ikke foretages huludfyldning, da dette vil bryde byens historiske fortælling. Bygningerne i Værløse har særligt markante og ensartede arkitektoniske træk, som bør understøttes i videst muligt omfang.

Fremtidige istandsættelser og genopførelser af bygninger bør derfor ske med respekt for landsbyens byggeskik, som 1½ plan længehuse med facader af røde tegl eller pudsede mure og tage i matte materialer, såsom strå, tegl og skifer.

Billede 3: Gårdenes placering langs vejen, fremhæver det snoede forløb.